

Διδακτικό Σενάριο

«Έννοια και ιδιότητες του χρήματος»

1. Ταυτότητα διδακτικού σεναρίου

Τίτλος διδακτικού σεναρίου: **Έννοια και ιδιότητες του χρήματος**

Εκπονητής: **Κούκιας Θεόδωρος**

Τάξη/Τύπος Λυκείου: **Γ΄ τάξη Γενικού Λυκείου**

Χρονική διάρκεια: **2 διδακτικές ώρες**

Γνωστικό αντικείμενο: **Αρχές Οικονομικής Επιστήμης Γ΄ Λυκείου**

Θεματικό πεδίο: **13. Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου**

Επιμέρους Θεματική ενότητα: **13.1. Έννοια και ιδιότητες του χρήματος**

2. Σκεπτικό σεναρίου-Επιστημονικό περιεχόμενο-Προαπαιτούμενες γνώσεις

Το παρόν σενάριο αποτελεί μια πρόταση για τη διδασκαλία της επιμέρους θεματικής ενότητας «Έννοια και ιδιότητες του χρήματος» που συναντάμε στο θεματικό πεδίο 13 «Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου», του Νέου Προγράμματος Σπουδών για το μάθημα της Οικονομίας στα ΓΕΛ.

Βασικός σκοπός του σεναρίου είναι οι μαθητές/-τριες να μπορούν να αντιλαμβάνονται τις ιδιότητες του χρήματος και να είναι σε θέση να εξηγούν τα οφέλη αλλά και τις δυσλειτουργίες που προκύπτουν από τη χρήση της κάθε μορφής χρήματος, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα κριτική στάση απέναντι σε κάθε μορφή.

Για την επίτευξη των στόχων του σεναρίου και την ομαλή υλοποίησή του θα αξιοποιηθούν μαθητοκεντρικές τεχνικές όπως η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, η μελέτη περίπτωσης, ο καταγισμός ιδεών, η τεχνική της συζήτησης, ενώ παράλληλα θα αξιοποιηθούν και οι δυνατότητες των ψηφιακών τεχνολογιών, ώστε να γίνει το γνωστικό αντικείμενο ακόμη πιο ενδιαφέρον και κατανοητό.

Πρόκειται για μια θεματική ενότητα που μπορεί να προκαλέσει ζωνήρη συζήτηση και προβληματισμό αφού όλοι/ες οι μαθητές/τριες χρησιμοποιούν το χρήμα ως μέσο κάλυψης των αναγκών τους. Στην ίδια λογική, μιας και πρόκειται για ένα αντικείμενο

οικείο στους μαθητές/τριες δεν είναι απαραίτητη η ύπαρξη προϋπαρχουσών γνώσεων, ωστόσο, παρέχει ευκαιρίες στον/την εκπαιδευτικό για συσχέτιση και γεφύρωση εννοιών με την προηγούμενη θεματική ενότητα του βιβλίου, που αναφέρεται στα δημόσια οικονομικά, στη βάση των οποίων βρίσκεται το χρήμα.

3. Σκοπός σεναρίου-Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Γνώσεις

Οι μαθητές/τριες να:

- Αναγνωρίζουν τις πρακτικές δυσκολίες του αντιπραγματισμού.
- Ορίζουν την έννοια του χρήματος, τις ιδιότητες και τις λειτουργίες του.
- Αναγνωρίζουν τα είδη χρήματος και εξηγούν τα βασικά χαρακτηριστικά τους .

Δεξιότητες:

Οι μαθητές/τριες να:

- Διαχωρίζουν τα είδη χρήματος μεταξύ τους, εξηγώντας τα οφέλη και τις δυσλειτουργίες που αντιστοιχούν σε κάθε είδος.
- Αξιολογούν ορθές και λανθασμένες πρακτικές ανάλογα με το χρηματικό μέσο.
- Συσχετίζουν είδη χρήματος ανάλογα με το είδος των συναλλαγών και των εκάστοτε αναγκών.

Στάσεις:

Οι μαθητές/τριες να:

- Διερωτώνται για την εξέλιξη και τη μορφή του χρήματος στο μέλλον.
- Υιοθετούν υγιείς συμπεριφορές ως καταναλωτές αναφορικά με την αξία και τη χρήση του χρήματος.
- Αμφισβητούν πρακτικές που μπορεί να οδηγήσουν σε φαινόμενα δημιουργίας «μαύρου χρήματος».

4. Οργάνωση της διδασκαλίας και απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Όπως προαναφέρθηκε απαιτούνται δύο διδακτικές ώρες για την ολοκλήρωση του σεναρίου, οι οποίες θα μπορούσαν να είναι συνεχόμενες, ώστε να παραμένει αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών σε όλες τις φάσεις της διδακτικής παρέμβασης. Ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει προβεί σε όλες εκείνες τις ενέργειες πριν την έναρξη της παρέμβασης, που θα του/της εξασφαλίσουν την ομαλή εξέλιξή της όπως η ανεύρεση συγκεκριμένου χώρου, ο εμπλουτισμός της διδακτικής ενότητας με κατάλληλο οπτικοακουστικό υλικό, η παραμετροποίηση της ψηφιακής μαθησιακής

πλατφόρμας που θα αξιοποιηθεί, η δημιουργία φύλλων εργασίας που θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών όλων των ταχυτήτων, η αξιοποίηση κατάλληλων εργαλείων ψηφιακών τεχνολογιών.

Ενδεικτικά, ορισμένα εποπτικά μέσα που απαιτούνται για την ολοκλήρωση του σεναρίου είναι:

- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές με σύνδεση στο διαδίκτυο και προβολικό σύστημα
- Λογισμικό διαχείρισης εκπαιδευτικού περιεχομένου όπως η πλατφόρμα E- class
- Άρθρο εφημερίδας
- Φύλλα εργασίας
- Λογισμικό δημιουργίας συνεφόλλεξων όπως το worditout
- Ψηφιακή πλατφόρμα δημιουργίας πίνακα πληροφοριών όπως το padlet

5. Διδακτική προσέγγιση

Η διδακτική προσέγγιση βασίζεται σε μια κοινωνικοκεντρική, μαθητοκεντρική μέθοδο μάθησης η οποία προϋποθέτει τη συνεργασία και την αλληλεξάρτηση των μελών για την παραγωγή ενός αποτελέσματος. Αυτή δεν είναι άλλη από την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Κατά συνέπεια αξιοποιούνται στοιχεία τόσο από το μοντέλο του κοινωνικού – γνωστικού συμπεριφορισμού (γνωστική μαθητεία, αμοιβαιότητα, αλληλεξάρτηση), προκειμένου οι μαθητές/τριες να οικοδομήσουν σταδιακά τη νέα γνώση, αλλά και από το μοντέλο του εποικοδομισμού από τη στιγμή που οι μαθητές/τριες προσπαθούν να εξάγουν νοήματα μέσα από την αλληλοσυσχέτιση και την ερμηνεία πληροφοριών ανά μαθησιακό στάδιο.

Η ομαδοσυνεργατική μάθηση προκρίνεται ως καταλληλότερη για το συγκεκριμένο σενάριο από τη στιγμή που ενθαρρύνει τη συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών στη μαθησιακή διδασκαλία, θέτοντας ως προτεραιότητα τη συλλογική σκέψη και πράξη αλλά και τη διαπραγμάτευση. Στο πλαίσιο της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να εξηγήσει τη σημασία της επικοινωνίας και της συνεργασίας προκειμένου να επιτευχθεί ένα συνολικό αποτέλεσμα, να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις και να διευκολύνει τη διαδικασία ανάληψης ρόλων και αρμοδιοτήτων από τους/τις μαθητές/τριες. Κατά συνέπεια όλες οι δραστηριότητες, τα εποπτικά μέσα, τα φύλλα εργασίας, είναι έτσι δομημένα ώστε να εξυπηρετούν τις παραπάνω προϋποθέσεις. Αξίζει, τέλος, να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο της συγκεκριμένης παρέμβασης ο/η εκπαιδευτικός λειτουργεί κυρίως ως εμπυχωτής και συντονιστής της

διαδικασίας παρά ως κομιστής της γνώσης.

6. Περιγραφή δραστηριοτήτων (Φάσεις υλοποίησης)

1η διδακτική ώρα:

Προβάλλεται τρίλεπτο βίντεο στους/τις μαθητές/τριες και πιο συγκεκριμένα ένα κινούμενο σχέδιο που περιγράφει την ιστορία του αντιπραγματισμού και το οποίο είναι διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://www.youtube.com/watch?v=pSP9MwGQyMs>.

Ακολουθεί συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για το τι είναι ο αντιπραγματισμός και τους λόγους για τους οποίους έπαψε πια να είναι απαραίτητος **(Διάρκεια: έξι λεπτά)**.

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει ένα σύντομο άρθρο προς ανάγνωση στους/τις μαθητές/τριες που σχετίζεται με τον αντιπραγματισμό. Το άρθρο αφορά την πολύ γνωστή περίπτωση της οικονομικής οργάνωσης ενός στρατοπέδου πολέμου. Πρόκειται για ένα βιοματικό άρθρο του οικονομολόγου R.A. Radford στο οποίο περιγράφει την εμπειρία του από χρήση τσιγάρων ως χρήμα σε ένα στρατόπεδο αιχμαλώτων πολέμου. Ακολουθεί συζήτηση για τους λόγους που επέβαλαν το τσιγάρο ως ανταλλακτική αξία, αλλά και για τις δυσκολίες που ανακύπτουν **(Διάρκεια: επτά λεπτά)**.

Ακολουθεί το πρώτο φύλλο εργασίας. Οι μαθητές/τριες θα πρέπει να δημιουργήσουν πενταμελείς ομάδες, να συζητήσουν και να αναπτύξουν λύσεις στο ζητούμενο του σεναρίου. Οι προτάσεις της κάθε ομάδας αναρτώνται στο περιβάλλον του ψηφιακού πίνακα radlet, συνοδευόμενες από οπτικό υλικό **(Διάρκεια: 20 λεπτά)**.

Ακολουθούν οι παρουσιάσεις στην ολομέλεια **(Διάρκεια: 12 λεπτά)**.

2η διδακτική ώρα:

Ο/η εκπαιδευτικός γράφει τη λέξη χρήμα στον πίνακα και καλεί τις προηγούμενες ομάδες να καταγράψουν σιωπηρά όσα περισσότερα είδη χρημάτων γνωρίζουν. Στη συνέχεια τις καλεί να δημιουργήσουν με τις προτάσεις τους συννεφόλεξα, χρησιμοποιώντας το ψηφιακό εργαλείο worditout (δεύτερο φύλλο εργασίας) και να τα αναρτήσουν στον ψηφιακό πίνακα radlet, που δημιούργησαν κατά την προηγούμενη ώρα **(Διάρκεια: δέκα λεπτά)**. Ακολουθεί παρουσίαση και σχολιασμός των προτάσεων

από την ολομέλεια **(Διάρκεια: δέκα λεπτά)**.

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/τις μαθητές/τριες το τρίτο φύλλο εργασίας, το οποίο αναφέρεται σε παιχνίδι ρόλων, ζητά να το διαβάσουν όλοι/όλες με προσοχή και στη συνέχεια προσκαλεί εθελοντές για να δραματοποιήσουν το συγκεκριμένο σενάριο. Οι πρωταγωνιστές καλούνται να αναπτύξουν επιχειρήματα αναλόγως με την πλευρά που εκπροσωπούν και οι παρατηρητές καταγράφουν τα σημεία με τα οποία συμφωνούν και διαφωνούν **(Διάρκεια: είκοσι λεπτά)**

Η διδακτική παρέμβαση ολοκληρώνεται με την ανατροφοδότηση και την αποτίμηση της διαδικασίας, αλλά και με τον έλεγχο κατανόησης του γνωστικού αντικείμενου. Μια τεχνική ανατροφοδότησης που εξυπηρετεί τους παραπάνω σκοπούς είναι η τεχνική 3-2-1 (φύλλο εργασίας 4) όπου οι μαθητές/τριες στην αρχή καταγράφουν και στη συνέχεια συζητάνε: τρία πράγματα που έμαθαν για τις λειτουργίες του χρήματος, δύο απορίες που συνεχίζουν να έχουν, ένα πράγμα που τους εντυπωσίασε κατά την υλοποίηση της δράσης **(Διάρκεια: πέντε λεπτά)**. Ο/η εκπαιδευτικός παροτρύνει τους/τις μαθητές να αναρτήσουν τα φύλλα αποτίμησης στο eclass του μαθήματος, ώστε να μπορέσει να τα αξιοποιήσει περαιτέρω, προκειμένου να σχεδιάσει τις μελλοντικές του/της δράσεις. Επίσης αναρτά στο eclass το συμπληρωματικό υλικό, τα βίντεο, τα άρθρα, τα case study, τις δραστηριότητες, αλλά και οποιοδήποτε άλλο υλικό χρησιμοποίησε ή παρήγαγε για τους σκοπούς την συγκεκριμένης θεματικής ενότητας, ώστε να μπορούν οι μαθητές/τριες να τα μελετήσουν, σε περίπτωση που επιθυμούν, στον προσωπικό τους χρόνο.

7. Πιθανές επεκτάσεις-Παραλλαγές σεναρίου

Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στα φύλλα εργασίας ένα και τρία στοχεύουν στην κατανόηση και τη δόμηση της γνώσης μέσω του παιχνιδιού, της φαντασίας, της συνεργασίας, της ανάληψης ρόλων, της κριτικής επεξεργασίας. Θα είχε εξαιρετικό ενδιαφέρον αν οι προσπάθειες των μαθητικών ομάδων μπορούσαν να δραματοποιηθούν περαιτέρω και σε βάθος χρόνου, ενδεχομένως σε συνεργασία με κάποιο/α συνάδελφο θεατρολόγο, καταλήγοντας σε μικρές ταινίες ή και μικρά θεατρικά έργα, παρουσιάζοντας στο ευρύ κοινό, την προσέγγιση ζητημάτων οικονομικού χαρακτήρα μέσα από την τέχνη και τη δημιουργία.

Επίσης σε περίπτωση σχολικής μονάδας χωρίς ιδιαίτερη πρόσβαση σε νέες τεχνολογίες (π.χ. οργανωμένα εργαστήρια πληροφορικής) κάποιες από τις δραστηριότητες θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν χωρίς τη βοήθεια ψηφιακών τεχνολογιών, όπως π.χ. δημιουργία συννεφόμενων σε χαρτόνια αντί για το worditout ή δημιουργία κολάζ αντί για χρήση padlet.

Τέλος, αντί του άρθρου αφόρμησης που αφορά τη χρήση τσιγάρων ως ανταλλακτικό μέσο σε ένα στρατόπεδο πολέμου μπορεί να αξιοποιηθεί το παρακάτω άρθρο, που αφορά περιστατικά μαζικής κλοπής τσιγλών σε περιοχή της Ρουμανίας, οι οποίες είχαν αρχίσει να αξιοποιούνται ως ανταλλακτικό μέσο σε μικρά καταστήματα.
<https://www.bbc.com/news/uk-england-17078958>

8. Βιβλιογραφικές αναφορές-Δικτυογραφία

Krugman, P., & Wells, R. (2009). *Μακροοικονομική*. (Α. Μεταξάς, μετάφραση). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο. (Πρωτότυπη έκδοση, 2006).

Λιανός, Θ. (2017). *Η οικονομία με απλά λόγια*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Mankiw, G.N., & Ball, M.L. (2013). *Μακροοικονομική και το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*. Αθήνα: Gutenberg. (Πρωτότυπη έκδοση, 2011).

Radford, R. A. (1945). *The Economic Organisation of a POW Camp*. *Economica*, 189-201.
https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/what_is_money.el.html

Sandel, M. (2016). *Τι δεν μπορεί να αγοράσει το χρήμα*. Αθήνα: Πόλις

Δικτυογραφία

Αντιπραγματισμός. Κινούμενο σχέδιο. Ανακτήθηκε στις 15/06/2022 από <https://www.youtube.com/watch?v=pSP9MwGQyMs>

Νέα προγράμματα σπουδών: Αρχές Οικονομικής Επιστήμης (2012), ΙΕΠ, Ανακτήθηκε στις 15/06/2022 από <http://iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli>

Οδηγός Εκπαιδευτικού: Αρχές Οικονομικής Επιστήμης (2012), ΙΕΠ, Ανακτήθηκε στις 15/06/2022 από <http://iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli>

Το τσιγάρο ως χρήμα σε στρατόπεδο πολέμου. Ανακτήθηκε στις 15/06/2022 από <https://yourearticles.com/oikonomika/otan-ta-tsigara-itan-xrima-sta-stratopeda-sugkentrwsis/>

Peek, S. & Kasprzak, E. (2012). Chewing gum 'stolen as Romanian currency'. BBC.

Ανακτήθηκε στις 08/05/2022 από <https://www.bbc.com/news/uk-england-17078958>

9. Παράρτημα (Φύλλα εργασίας, ελέγχου, αξιολόγησης, αυτοαξιολόγησης, αναστοχασμού)

Φύλλο εργασίας 1

Βρίσκεστε με τους/τις συμμαθητές/τριες του τμήματός σας σε ένα πλοίο, στο πλαίσιο μιας εκπαιδευτικής εκδρομής. Για άγνωστους λόγους το πλοίο παρουσιάζει βλάβη και βρίσκεστε ναυαγοί σε ένα άγνωστο νησί. Δεν γνωρίζετε πότε και αν θα έρθει βοήθεια. Υπάρχει ενδεχόμενο να πρέπει να παραμείνετε μήνες ίσως και χρόνια στο συγκεκριμένο νησί. Τι θα κάνατε για να επιβιώσετε; Συζητήστε με την ομάδα σας και προτείνετε ορισμένους τρόπους δικαιότερης μέτρησης της προσπάθειας και της συμβολής του κάθε μέλους στη διαβίωση στο νησί. Δημιουργήστε έναν πίνακα padlet όπου θα αποτυπώνετε τις προτάσεις σας, χρησιμοποιώντας εικόνα και κείμενο.

Φύλλο εργασίας 2

Πόσα είδη χρήματος γνωρίζετε; Καταγράψτε τις προτάσεις σας χρησιμοποιώντας το ψηφιακό εργαλείο worditout, δημιουργώντας ένα συννεφόλεξο. Ανεβάστε τη δημιουργία σας στο padlet που έχετε δημιουργήσει κατά την προηγούμενη ώρα.

Φύλλο εργασίας 3

Βρισκόμαστε σε ένα κατάστημα πώλησης αθλητικών ειδών. Ένα παιδί έχει μόλις αγοράσει ένα ζευγάρι αθλητικά παπούτσια αξίας ογδόντα ευρώ. Η μητέρα του βγάζει να πληρώσει με χρεωστική κάρτα. Ο καταστηματάρχης δείχνει να δυσανασχετεί και ρωτάει τη μητέρα αν έχει μετρητά πάνω της. Η μητέρα ψαχουλεύει στο πορτοφόλι της. Όση ώρα ψάχνει ο καταστηματάρχης την ενημερώνει ότι θα της πουλήσει τα παπούτσια στην τιμή των 70 ευρώ, αν βρει μετρητά. Κάποια στιγμή της ψιθυρίζει ότι το ποσό μπορεί να πέσει κι άλλο αν πληρώσει με μετρητά και δεν εκδώσει απόδειξη. Η γυναίκα τελικά δε βρίσκει μετρητά και επιχειρεί να πληρώσει με κάρτα. «Δεν μπορείτε να πάτε σε ένα ATM να βγάλετε μετρητά; Έχει ένα εδώ πιο κάτω...» αγανακτεί ο καταστηματάρχης. «Βιάζομαι πολύ, τι να γίνει τώρα θα πληρώσω με κάρτα», απαντά εκείνη. «Εσείς χάνετε...» την ενημερώνει εκνευρισμένος ο καταστηματάρχης. «Μάλλον εσείς χάνετε» πετιούνται δύο έφηβοι, ένα αγόρι και ένα κορίτσι πίσω από την πλάτη της γυναίκας απευθυνόμενοι προς τον ιδιοκτήτη. «Μπα και γιατί παρακαλώ;» απορεί εκείνος;

Πώς πιστεύετε ότι θα μπορούσε να καταλήξει η συγκεκριμένη κουβέντα; Προσπαθήστε να πραγματοποιήσετε μια αναπαράσταση του περιστατικού στην τάξη, αναλαμβάνοντας ρόλους. Εφόσον επιλέξετε τον ρόλο που θα υποδυθείτε, καταγράψτε μερικά επιχειρήματα υπέρ της πλευράς που εκπροσωπείτε. Το σενάριο απαιτεί πέντε πρωταγωνιστές που θα υποδυθούν τους αντίστοιχους ρόλους και οι οποίοι θα χρειαστεί να αυτοσχεδιάσουν σε αρκετές στιγμές. Οι υπόλοιποι/ες μαθητές/τριες παρακολουθούν σιωπηλά και καταγράφουν σημεία ή και επιχειρήματα με τα οποία συμφωνούν και διαφωνούν. Στο τέλος ο/η εκπαιδευτικός επιχειρεί μια σύνθεση απόψεων, αποσαφηνίζοντας απορίες και προβληματισμούς.

Φύλλο εργασίας 4 – Έντυπο αξιολόγησης δράσης από τους/τις μαθητές/τριες

3-2-1

Τρία πράγματα που έμαθα για τις λειτουργίες του χρήματος

-
-
-

Δύο ερωτήσεις που εξακολουθώ να έχω:

-
-

Ένα πράγμα που με εντυπωσίασε περισσότερο κατά τη διάρκεια του μαθήματος:

-